

การเปรียบเทียบความรู้เรื่องโรคธาลัสซีเมีย ก่อนและหลังการให้คำปรึกษาทางพันธุศาสตร์ ในสตรีตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะธาลัสซีเมีย

จรัส วงศ์คำ¹, มาลินี ไพบูลย์¹, ถวัลย์วงศ์ รัตนศิริ², รัตนา คำวิสัยศักดิ์²

บทคัดย่อ

หลักการและเหตุผล: โรคธาลัสซีเมีย เป็นโรคโลหิตจางที่ถ่ายทอดทางพันธุกรรมที่พบบ่อยที่สุดในประเทศไทย และเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญอันดับหนึ่งของประเทศ ขั้นตอนที่สำคัญอันดับหนึ่งในการป้องกันและควบคุมโรคธาลัสซีเมีย และอีโมโกลบินผิดปกติ คือ การตรวจกรองพาหะและการให้คำปรึกษาทางพันธุศาสตร์ สตรีตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะและคู่สมรส จึงควรผ่านกระบวนการให้คำปรึกษา และการให้คำปรึกษาทางพันธุศาสตร์จะต้องอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับโรค วิธีการรักษา ผลการรักษา ค่าใช้จ่าย⁽²⁾ การวินิจฉัยทารกในครรภ์ และทางเลือกเพื่อหลีกเลี่ยงการมีลูกเป็นโรคธาลัสซีเมียชนิดรุนแรง ตลอดจนการเลือกวิธีวินิจฉัยทารกในครรภ์ได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้ผู้รับบริการสามารถตัดสินใจเลือกทางเลือกต่างๆ เองได้

วัตถุประสงค์: เพื่อเปรียบเทียบ ความรู้เรื่องโรคธาลัสซีเมีย ก่อนและหลัง การให้คำปรึกษาทางพันธุศาสตร์เกี่ยวกับโรคนี้ ในสตรีตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะธาลัสซีเมีย

รูปแบบการวิจัย: เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (quasi - experimental research)

สถานที่ทำวิจัย: คลินิกการให้คำปรึกษาทางพันธุศาสตร์ ห้องตรวจสูติรีเวชกรรม แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลศรีนครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

กลุ่มตัวอย่าง: สตรีตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะธาลัสซีเมียที่มาฝากครรภ์ที่โรงพยาบาลศรีนครินทร์ และเข้ารับบริการในคลินิกการให้คำปรึกษาทางพันธุศาสตร์ ห้องตรวจสูติรีเวชกรรม ตั้งแต่ 1 พฤษภาคม 2548 - 31 ตุลาคม 2548 จำนวน 78 คน

วิธีการศึกษา: ให้สตรีตั้งครรภ์ตอบแบบสอบถามที่สร้างขึ้นก่อนการให้คำปรึกษาทางพันธุศาสตร์เกี่ยวกับโรคธาลัสซีเมีย หลังจากนั้นทีมแพทย์และพยาบาลให้คำปรึกษาทางพันธุศาสตร์เกี่ยวกับโรคธาลัสซีเมียโดยใช้ภาพพลิกและแจกแผ่นพับโรคธาลัสซีเมียประกอบด้วย เมื่อให้คำปรึกษาเสร็จแล้วจะให้สตรีตั้งครรภ์ตอบแบบทดสอบชุดเดิมอีกครั้ง จากนั้นนำคะแนนที่ได้ทั้งก่อนและหลังการให้คำปรึกษาทางพันธุศาสตร์มาวิเคราะห์ความแตกต่างด้วยวิธีการทางสถิติ

การวัดผล: ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS / FW เพื่อหาค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไป และเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของความรู้ระหว่างก่อนและหลัง การให้คำปรึกษาทางพันธุศาสตร์ เกี่ยวกับโรคนี้ด้วยวิธีสถิติ paired t-test

ผลการศึกษา: พบว่าส่วนใหญ่สตรีตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะธาลัสซีเมีย มีอายุระหว่าง 25-34 ปี มีภูมิลำเนาในจังหวัดขอนแก่น จบการศึกษามัธยมศึกษา อาชีพรับจ้างบริษัทเอกชน และตั้งครรภ์แรก แม้ส่วนใหญ่สตรีตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะธาลัสซีเมีย จะมีความรู้เรื่องโรคธาลัสซีเมียมาก่อนแล้วแต่ภายหลังการให้คำปรึกษาทางพันธุศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เรื่องโรคธาลัสซีเมียเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คะแนนเต็ม 25 คะแนน คะแนน t เท่ากับ 13.14 ค่า $P < 0.001$ และคะแนนที่เพิ่มขึ้นที่ความเชื่อมั่นร้อยละ 95 มีค่าเท่ากับ 5.58 - 7.57

สรุปผล: การให้คำปรึกษาทางพันธุศาสตร์แก่สตรีตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะธาลัสซีเมียและคู่สมรส ณ คลินิกการให้คำปรึกษาทางพันธุศาสตร์ ห้องตรวจสูติรีเวชกรรม สามารถทำให้สตรีตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะธาลัสซีเมียมีความรู้เพิ่มขึ้นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.001$)

คำสำคัญ: ความรู้เกี่ยวกับโรคธาลัสซีเมีย การให้คำปรึกษาทางพันธุศาสตร์แก่สตรีตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะธาลัสซีเมีย

¹งานบริการพยาบาล โรงพยาบาลศรีนครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

²สาขาวิจยและรักษาทารกในครรภ์ ภาควิชาสูติศาสตร์และนรีเวชวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Comparison of Knowledge about Thalassemia Pre and Post Genetic Counseling in Thalassemia Trait Pregnant Women

Jamras Wongkham¹, Masinee Paiboon¹, Thawalwong Ratanasiri², Ratana Komwilaisak²

Abstract

Background: Thalassemia is the most common hereditary diseases and is the leading cause of health problem in Thailand. The important methods to prevent and control of thalassemia diseases are carrier screening and genetic counseling. The couple at risk of this disease should be attended in the genetic counseling clinic. The genetic counseling should be including natural history and severity of disease, management methods, result after treatment, cost, prenatal diagnosis methods and option for termination of pregnancy when thalassemia diseases were diagnosed. Toward these information, the couple can autonomously opt the choices to make the decision.

Objectives: To compare the knowledge about thalassemia pre and post genetic counseling in thalassemia trait pregnant women.

Study design: Quasi-experimental study.

Setting: Genetic counseling clinic, out patient care unit, Srinagarind hospital, Faculty of Medicine, Khon Kaen University.

Method: 78 thalassemia trait pregnant women attending a genetic counseling clinic at Srinagarind hospital between 1 May 2005 to 31 October 2005 were evaluated for the knowledge about thalassemia diseases by the questionnaire as a pretest counseling. The health care team then gave the genetic counseling to the women by using flip charts and pamphlet. The thalassemia trait pregnant women were evaluated by the same questionnaire as a post-test counseling. The difference between pre and post-test score were analyses by SPSS/FW program with paired-t-test.

Results: Most of thalassemia trait pregnant women were between the age 25-34, primigravida, lived in Khon Kaen province, graduated from secondary school and worked in private company. Although most of the women already had some degree of knowledge before received the genetic counseling. However, the post-test score was improved significantly (t-score 13.14, $p < 0.001$, 95%CI= 5.58-7.57).

Conclusion: Genetic counseling can significantly improve the knowledge about thalassemia for thalassemia trait pregnant women and spouse.

Key words: knowledge, thalassemia, Genetic counseling, thalassemia trait pregnant women

¹Nursing Division, Srinagarind Hospital, Faculty of Medicine, Khon Kaen University.

²Division of Fetal Diagnosis and Therapy, Department of Obstetrics and Gynecology, Faculty of Medicine, Khon Kaen University.

บทนำ

โรคธาลัสซีเมียเป็นโรคโลหิตจางที่ถ่ายทอดทางพันธุกรรมที่พบบ่อยที่สุดในประเทศไทยและเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญอันดับหนึ่งของประเทศ⁽¹⁾ อุบัติการณ์ประชากรไทยมีพาหะของโรคนี้ประมาณร้อยละ 30-40 และมีผู้ป่วยเป็นโรคประมาณร้อยละ 1⁽²⁾ บุคคลที่เป็นพาหะของโรคนี้ถ้าสมรสกันจะมีโอกาสมีบุตรที่เป็นโรคธาลัสซีเมียได้ ในแต่ละปีประเทศไทยมีทารกเกิดใหม่ที่เป็นโรคธาลัสซีเมียประมาณ 12,125 คน ครึ่งหนึ่งของจำนวนนี้จะเป็นชนิดรุนแรงจนต้องได้รับการรักษาตลอดชีวิต⁽²⁾

โรคธาลัสซีเมียเกิดจากความผิดปกติของยีนทำให้เม็ดเลือดแดงถูกทำลายได้ง่ายกว่าปกติ ผู้ป่วยจะซีด ตาเหลือง ไชกระดูก ตับและม้ามมีขนาดโตขึ้น การเจริญเติบโตไม่สมวัย ผิวหนังคล้ำหน้าตาจะเป็นแบบธาลัสซีเมีย (thalassemic facies) ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทางด้านอารมณ์และด้านสังคมของผู้ป่วย ผู้ป่วยโรคธาลัสซีเมียรักษาให้หายขาดได้ด้วยการปลูกถ่ายไขกระดูกคำรักษาแพงมาก การรักษาโดยส่วนใหญ่เป็นแบบประคับประคองตลอดชีวิต⁽¹⁾ กระทรวงสาธารณสุขจึงได้มีแผนงานควบคุมและป้องกันโรคนี้ ขั้นตอนที่สำคัญอันดับหนึ่งในการป้องกันและควบคุมโรคธาลัสซีเมียและฮีโมโกลบินผิดปกติ คือ การตรวจกรองพาหะและการให้คำปรึกษาทางพันธุศาสตร์ เนื่องจากการตรวจกรองนี้ก่อให้เกิดปัญหาทั้งทางจิตใจ สังคม และจริยธรรม และอาจมีผลกระทบต่อผู้มารับการตรวจที่เป็นพาหะ ผู้รับการตรวจจึงควรผ่านกระบวนการให้คำปรึกษา ดังนั้นการให้คำปรึกษาแก่สตรีตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะและคู่สมรส ต้องรวมถึงการให้ความมั่นใจของผู้ที่อยู่ในภาวะนี้ไม่มีอันตรายต่อสุขภาพในกรณีที่คู่สมรสเป็นพาหะทั้งคู่ การให้คำปรึกษาทางพันธุศาสตร์จะต้องอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับโรค วิธีการรักษา ผลการรักษา ค่าใช้จ่าย⁽²⁾ และการวินิจฉัยทารกในครรภ์และทางเลือกเพื่อหลีกเลี่ยงการมีลูกเป็นโรคธาลัสซีเมียชนิดรุนแรงและการเลือกวินิจฉัยทารกในครรภ์ได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้ผู้รับบริการสามารถตัดสินใจเลือกทางเลือกเองได้

หลักการสำคัญในการให้คำปรึกษาทางพันธุศาสตร์ คือ ให้ผู้มารับคำปรึกษาเป็นผู้ตัดสินใจเอง (Non-directive counselling) หลักเลี่ยงการตัดสินใจแทนหรือเลือกทางเลือกให้ ดังนั้น คณะผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญของการให้คำปรึกษาทางพันธุศาสตร์ดังกล่าว จึงต้องการศึกษาเปรียบเทียบ ความรู้เรื่องโรคธาลัสซีเมีย ก่อนและหลังการให้คำปรึกษาทางพันธุศาสตร์ ในสตรีตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะธาลัสซีเมียเพื่อให้สตรีตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะโรคนี้และคู่สมรสมีความรู้เกี่ยวกับโรคธาลัสซีเมียและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีคุณภาพสามารถตัดสินใจเลือกวิธีการวินิจฉัยทารกในครรภ์ได้ตามความเหมาะสม สิ่งนี้เป็นแรงจูงใจที่สำคัญที่โน้มน้าวคณะผู้วิจัยให้ตั้งโครงการวิจัยนี้เพื่อให้ความรู้ที่เฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับการถ่ายทอดทางพันธุกรรมของโรคธาลัสซีเมียแก่สตรีตั้งครรภ์และคู่สมรสเพื่อว่าบุคคลเหล่านี้จะได้เข้าใจอย่างแจ่มแจ้งจนกระทั่งสามารถนำความรู้ที่ได้รับนี้ไปใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ เหมาะสมและควบคุมป้องกันโรคนี้ได้อย่างได้ผล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบความรู้เรื่องโรคธาลัสซีเมียก่อนและหลังการให้คำปรึกษาทางพันธุศาสตร์เกี่ยวกับโรคนี้ในสตรีตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะธาลัสซีเมีย

วิธีการศึกษา

เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (quasi-experimental research) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความรู้เรื่องโรคธาลัสซีเมียก่อนและหลังการให้คำปรึกษาในสตรีตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะธาลัสซีเมีย ที่มาฝากครรภ์โรงพยาบาลศรีนครินทร์ และรับบริการการให้คำปรึกษาทางพันธุศาสตร์ ในคลินิกการให้คำปรึกษาทางพันธุศาสตร์ ห้องตรวจสูติรีเวชกรรม แผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลศรีนครินทร์และยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย โดยให้สตรีตั้งครรภ์ตอบแบบทดสอบที่สร้างขึ้นก่อนการให้คำปรึกษาทางพันธุศาสตร์เกี่ยวกับโรคธาลัสซีเมียหลังจากนั้นทีมแพทย์และพยาบาลให้คำปรึกษาทางพันธุศาสตร์เกี่ยวกับโรคธาลัสซีเมียในสตรีตั้งครรภ์ที่

เป็นพาหะโรคนี้และคู่สมรส โดยใช้ภาพพลิกประกอบด้วย และแจกแผ่นพับโรคธาลัสซีเมีย เมื่อให้คำปรึกษาทาง พันธุศาสตร์ เสร็จแล้วให้สตรีตั้งครรภ์ ตอบแบบทดสอบ ชุดเดิมเพื่อทดสอบความรู้อีกครั้ง จากนั้นนำคะแนนที่ได้ ทั้งก่อนและหลังการให้คำปรึกษามาวិเคราะห์ทางสถิติด้วย โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/FW เพื่อหาค่าร้อยละของ ข้อมูลทั่วไป และเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของความรู้ ก่อนและหลังการให้คำปรึกษาทางพันธุศาสตร์เกี่ยวกับ โรคนี้ด้วยสถิติ paired t-test การนำเสนอผลการวิจัยนี้ ได้รับการอนุญาตจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยใน มนุษย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นแล้ว ตามหนังสือลำดับที่ 4.2.05:09/2548

แบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยข้อมูล ทั่วไปของสตรีตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะธาลัสซีเมีย 16 ข้อ แบบทดสอบเกี่ยวกับความรู้เรื่องโรคธาลัสซีเมีย การถ่ายทอดทางพันธุกรรมของโรคธาลัสซีเมียและ การวินิจฉัยทารกในครรภ์ ของสตรีตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะ ธาลัสซีเมีย ผู้วิจัยได้ปรับปรุงจากแบบสอบถามของ ศิริอร พหลภาคย์ แบบทดสอบทั้งหมดมี 25 ข้อ เป็นคำถาม ให้ตอบว่า ใช่หรือไม่ใช่ หรือไม่ทราบ การตอบได้ถูกต้อง ตรงกับความเป็นจริงได้ 1 คะแนน ตอบไม่ถูกต้องหรือไม่ ทราบได้ 0 คะแนน การหาค่าความเชื่อถือได้ (reliability) ของแบบสอบถามได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา แบบครอนบาชเท่ากับ 0.77

ผลการศึกษา

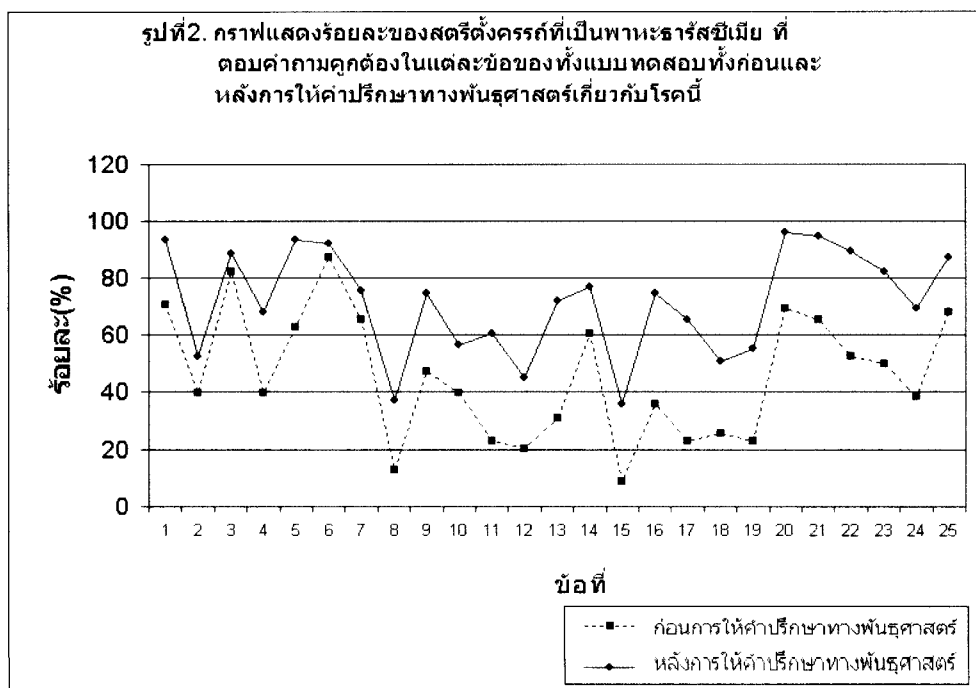
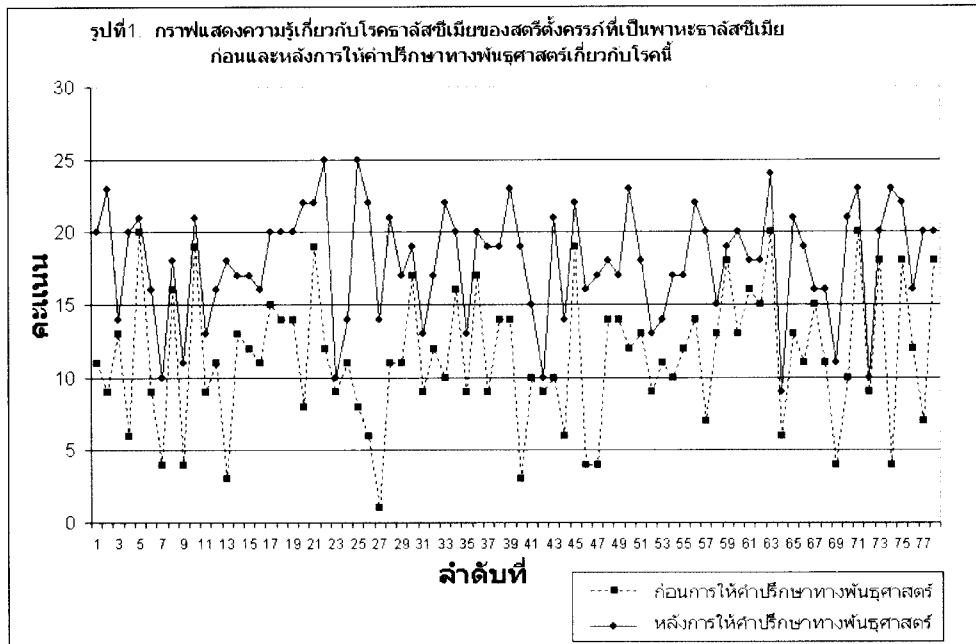
การศึกษาครั้งนี้พบว่า สตรีตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะ ธาลัสซีเมียส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 25-34 ปี คิดเป็น ร้อยละ 53.8 มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดขอนแก่นร้อยละ 70.5 ทุกคนนับถือศาสนาพุทธและเชื้อชาติไทย จบการ ศึกษามัธยมศึกษาร้อยละ 47.4 รองลงมาจบอุดมศึกษา ร้อยละ 32.1 ส่วนมากมีอาชีพรับจ้างบริษัทเอกชนร้อยละ 34.6 รองลงมาคือไม่ประกอบอาชีพหรือแม่บ้านร้อยละ 19.2 รายได้ครอบครัวต่อเดือน 5,001-10,000 บาท ร้อยละ 37.2 ตั้งครรภ์ครั้งแรกร้อยละ 55.1 และตั้งครรภ์

ที่ 2 ร้อยละ 35.9 มีประวัติคลอดก่อนกำหนดร้อยละ 3.8 มีประวัติการแท้งบุตรร้อยละ 12.8 ในจำนวนที่เคย คลอดบุตร มีบุตรมีชีวิตอยู่จำนวน 1 คน ร้อยละ 34.6 รองลงมาไม่มีบุตร 2 คนและ 3 คน ร้อยละ 2.6 และ 1.3 ตามลำดับ บุตรที่มีชีวิตอยู่ทุกคนสุขภาพแข็งแรงดี มีญาติ (รวมฝ่ายสามี) เป็นโรคหรือพาหะของโรคธาลัสซีเมีย ร้อยละ 10.3 ไม่เคยได้รับข้อมูลเกี่ยวกับโรคธาลัสซีเมีย มีร้อยละ 42.3 ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับโรคธาลัสซีเมียมี ร้อยละ 57.7 โดยส่วนใหญ่ได้รับจากแพทย์หรือพยาบาล หรือบุคลากรทางการแพทย์ร้อยละ 42.2 รองลงมาได้ รับจากเอกสาร หรือหนังสือทางการแพทย์ ร้อยละ 33.3 กลุ่มตัวอย่างไม่ทราบว่าเป็นโรคหรือพาหะของโรคธาลัส- ซีเมียร้อยละ 91.0 สามีได้ตรวจเลือดเพื่อให้รู้ว่าเป็นพาหะ เป็นโรคธาลัสซีเมียร้อยละ 91.0 เคยมีบุตรเป็นพาหะ และเลือดจางไม่รู้ชนิดและไม่รุนแรงร้อยละ 2.6 ในกรณี ที่ทารกในครรภ์นี้มีโอกาสเสี่ยงต่อโรคธาลัสซีเมียชนิด รุนแรงกลุ่มตัวอย่างจะยอมให้แพทย์ทำการตรวจวินิจฉัย ทารกในครรภ์ร้อยละ 96.2 ถ้าผลตรวจวินิจฉัยทารกใน ครรภ์พบว่า เป็นโรคธาลัสซีเมียชนิดรุนแรงจะยุติการ ตั้งครรภ์ร้อยละ 85.9 จากการตอบแบบสอบถามพบว่า ฟังพอใจในการให้บริการการให้คำปรึกษาทางพันธุศาสตร์ ร้อยละ 93.6

ก่อนการให้คำปรึกษาทางพันธุศาสตร์เกี่ยวกับโรค ธาลัสซีเมียได้คะแนนเฉลี่ย 11.42 คะแนน จากคะแนน เต็ม 25 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.56 คะแนนภายหลังการให้คำปรึกษาทางพันธุศาสตร์เกี่ยวกับ โรคนี้ สตรีตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะธาลัสซีเมียทำแบบทดสอบ ความรู้ได้คะแนนเฉลี่ย 18.00 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานเท่ากับ 3.98 คะแนน เมื่อนำคะแนนที่ได้ก่อน และหลังการให้คำปรึกษาไปวิเคราะห์ความแตกต่างด้วย paired t-test ปรากฏว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ ($P < 0.001$) ค่าเฉลี่ยคะแนนที่แตกต่างกัน ระหว่างหลังให้คำปรึกษาก่อนให้คำปรึกษา คือ 6.58 คะแนน ค่า standard error คือ 0.50 คะแนนที่แตกต่าง กันนี้ ที่ความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จะอยู่ในช่วง 5.58-7.57

ค่า P มีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.001$) แสดงว่าจำนวนตัวอย่างในการวิจัยนี้มีมากเพียงพอ ช่วงคะแนนที่แตกต่างกันที่ความเชื่อมั่นร้อยละ 95 มีช่วงแคบแสดงว่าผลการทดสอบมี precision สูง (รูปที่ 1)

เมื่อพิจารณาแบบทดสอบเป็นรายข้อพบว่าภายหลังการให้คำปรึกษาทุกข้อจะมีจำนวนสตรีตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะธาลัสซีเมียตอบได้ถูกต้องเพิ่มขึ้น (รูปที่ 2)

วิจารณ์ผลการศึกษา

จากการทดสอบความรู้ของสตรีตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะธาลัสซีเมียพบว่าส่วนใหญ่มีความรู้ทั่วไปเรื่องโรคธาลัสซีเมียดีพอสมควรมาก่อนแล้ว ส่วนมากได้ความรู้มาก่อนบ้างแล้วจากแพทย์, พยาบาลหรือบุคลากรทางการแพทย์ และจากเอกสารทางการแพทย์และสื่อต่างๆ ซึ่งก็สอดคล้องกับปลื้มจิต โชติกะ⁽⁴⁾ ได้ศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับภาวะสุขภาพของตนเองในสตรีตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคธาลัสซีเมียพบว่าสตรีตั้งครรภ์เหล่านี้มีความรู้เกี่ยวกับสุขภาพของตนเองในระดับดีและค่อนข้างดี หลังจากการให้คำปรึกษาทางพันธุศาสตร์เกี่ยวกับโรคนี้แล้วปรากฏว่าสตรีตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะธาลัสซีเมียมีความรู้เพิ่มขึ้นมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยคะแนนความแตกต่างระหว่างหลังการให้คำปรึกษาและก่อนการให้คำปรึกษาที่ความเชื่อมั่นระดับร้อยละ 95 มีช่วงแคบแสดงว่าขบวนการให้คำปรึกษาทางพันธุศาสตร์ได้มาตรฐาน มีการให้คำปรึกษาแบบเป็นทีมประกอบด้วยแพทย์ และพยาบาล และการใช้เครื่องมือที่มีอยู่เช่นภาพพลิกและแผ่นพับประกอบพร้อมกับการมีเวลาให้คำปรึกษาแก่ผู้รับบริการเป็นรายบุคคลผู้รับบริการสามารถสอบถามได้ จากผลการให้คำปรึกษาทางพันธุศาสตร์อย่างเป็นระบบนี้จะสามารถช่วยให้สตรีตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะธาลัสซีเมียมีความรู้ความมั่นใจเกี่ยวกับโรคนี้มากขึ้นทำให้การควบคุมและป้องกันโรคธาลัสซีเมียได้ผลดีผลการวิจัยนี้ได้ผลสอดคล้องกับผลการวิจัยอื่นๆ จำนวนมาก ยกตัวอย่าง เช่น ศิริอร พหลภาคย์ และคณะ⁽³⁾ การศึกษาการให้ความรู้เรื่องโรคธาลัสซีเมียแก่ผู้ปกครองของเด็กที่เป็นโรคนี้ สามารถทำให้ผู้ปกครองมีความรู้เกี่ยวกับโรคธาลัสซีเมียเพิ่มขึ้นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สมใจ พุทธาพิทักษ์ผล⁽⁵⁾ ศึกษาผลการให้ความรู้เกี่ยวกับโรคแก่สตรีตั้งครรภ์และคู่สมรสที่ทั้งคู่เป็นพาหะของโรคธาลัสซีเมีย จะทำให้สตรีตั้งครรภ์และสามีมีความรู้เรื่องโรคธาลัสซีเมียและมีความรู้ด้านสุขภาพมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ วิราณูช มิตรารัตน์⁽⁶⁾ ที่ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับสุขภาพต่อความวิตกกังวลในสตรีตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคธาลัสซีเมีย พบว่าสตรีตั้งครรภ์เหล่านี้

ถ้าได้รับคำปรึกษาเกี่ยวกับสุขภาพจะมีคะแนนความวิตกกังวลต่ำกว่าสตรีตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคธาลัสซีเมียที่ไม่ได้รับคำปรึกษาเกี่ยวกับสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ นวลอนงค์ บุญจรรยาศิลป์⁽⁷⁾ ได้ศึกษาผลการให้คำปรึกษาทางพันธุศาสตร์ ต่อความรู้เรื่องโรคและเจตคติต่อการป้องกันโรคในบิดามารดาที่มีบุตรเป็นโรคธาลัสซีเมียพบว่าภายหลังการได้รับคำปรึกษาเกี่ยวกับพันธุศาสตร์ บิดามารดาในกลุ่มทดลองมีคะแนนของความรู้เรื่องโรคธาลัสซีเมียและมีเจตคติต่อการป้องกันโรคมกกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งเป็นประโยชน์แก่สตรีตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคนี้และครอบครัวทั้งทางจิตใจ สังคม และการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่จะมีบุตรได้อย่างเหมาะสมซึ่งสอดคล้องกับการรักษาพยาบาลแบบองค์รวม ดังนั้นการควบคุมและป้องกันโรคธาลัสซีเมียจะประสบความสำเร็จได้สตรีตั้งครรภ์และคู่สมรสที่ได้รับการตรวจเป็นพาหะจึงควรผ่านกระบวนการการให้คำปรึกษาที่ได้มาตรฐานมีคุณภาพ

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาคะแนนในข้อที่ถามเกี่ยวกับการถ่ายทอดทางพันธุกรรมของโรคนี้และการวินิจฉัยทารกในครรภ์ แม้ว่าสตรีตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคนี้จะเคยได้รับความรู้มาบ้างแล้วยังพบว่าส่วนมากยังมีความเข้าใจในเรื่องนี้ไม่ถูกต้อง สาเหตุอาจมาจากรื่องการถ่ายทอดทางพันธุกรรมของโรคธาลัสซีเมียเป็นเรื่องนามธรรมและเข้าใจยาก แต่การให้คำปรึกษาอย่างเป็นระบบ การใช้ภาพพลิกและแจกแผ่นพับประกอบ และใช้เวลาพูดคุยสอบถามเป็นรายบุคคลก็ทำให้มีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นได้

สรุปผลของการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (quasi-experimental research) เพื่อเปรียบเทียบความรู้เรื่องโรคธาลัสซีเมียก่อนและหลังการให้คำปรึกษาทางพันธุศาสตร์ในสตรีตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะธาลัสซีเมีย ที่มาฝากครรภ์ที่โรงพยาบาลศรีนครินทร์ และเข้ารับบริการในคลินิกให้คำปรึกษาทางพันธุศาสตร์ ห้องตรวจสูติรีเวชกรรม แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลศรีนครินทร์ ระหว่างวันที่

1 พฤษภาคม 2548 - 31 ตุลาคม 2548 จำนวน 78 คน การให้คำปรึกษาทางพันธุศาสตร์เกี่ยวกับโรคนี้มีการใช้ภาพพลิกและแผ่นพับประกอบด้วย รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของสตรีตั้งครรภ์ และแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับโรคธาลัสซีเมีย และการถ่ายทอดทางพันธุกรรมและการวินิจฉัยทารกในครรภ์ พบว่าสตรีตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะธาลัสซีเมีย ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 25-34 ปีมีภูมิลำเนาในจังหวัดขอนแก่น จบการศึกษามัธยมศึกษา อาชีพรับจ้างบริษัทเอกชนและตั้งครรภ์ครั้งแรกมากกว่าตั้งครรภ์ครั้งที่ 2 รู้จักโรคธาลัสซีเมียมาก่อนบ้างแล้ว โดยเคยได้รับความรู้เรื่องนี้มากจากแพทย์และพยาบาลและสื่อต่างๆภายหลังการให้คำปรึกษาตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะธาลัสซีเมียมีความรู้เรื่องโรคธาลัสซีเมียเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า แม่ตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะธาลัสซีเมียเคยได้รับความรู้มาบ้างแล้วยังพบว่ามีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการถ่ายทอดทางพันธุกรรมและการวินิจฉัยทารกในครรภ์น้อย การให้คำปรึกษาทางพันธุศาสตร์ที่ได้มาตรฐานมีคุณภาพของทีมแพทย์และพยาบาลจะทำให้สตรีตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะธาลัสซีเมียมีความรู้และความเข้าใจเรื่องการถ่ายทอดทางพันธุกรรมและการวินิจฉัยทารกในครรภ์ดีขึ้น ดังนั้นสตรีตั้งครรภ์และคู่สมรสที่ได้รับการตรวจเป็นพาหะควรได้ผ่านกระบวนการให้คำปรึกษาทางพันธุศาสตร์ การควบคุมและป้องกันโรคธาลัสซีเมียจึงจะประสบผลสำเร็จได้ โรงพยาบาลที่มีการตรวจกรองธาลัสซีเมียจะต้องมีองค์ประกอบหนึ่งคือ กระบวนการให้คำปรึกษาทางพันธุศาสตร์ที่ได้มาตรฐาน มีคุณภาพเป็นรูปธรรมชัดเจน

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณสตรีตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะธาลัสซีเมียและคู่สมรสที่ได้เข้าร่วมกับโครงการวิจัยนี้ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ห้องตรวจสูติเวชกรรมทุกท่านคุณแก้วใจ คำสุข และคุณเพ็ญจิต ธารไพโรสณฑ์ ที่ได้ช่วยวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติในครั้งนี้ทำให้การวิจัยนี้สำเร็จ ลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

1. ประเวศ วะสี. แผนงานควบคุมและป้องกันธาลัสซีเมียแห่งชาติ. 2540
2. คู่มือการปฏิบัติงาน โครงการป้องกันและควบคุมโรคธาลัสซีเมียและฮีโมโกลบินผิดปกติในประเทศไทย. สำนักส่งเสริมสุขภาพกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. กรุงเทพฯ, 2544. 1-6
3. ศิริอร พหลภักย์, อรุณี เจตศรีสุภาพ, ดร.ณิ ลังสหาชาติ, ลออ ปัดถาวะโร. การศึกษาเปรียบเทียบความรู้เรื่องโรคธาลัสซีเมียก่อนและหลังการให้ความรู้เกี่ยวกับโรคนี้ในผู้ปกครองของเด็กที่ป่วยด้วยโรคธาลัสซีเมีย. ศรีนครินทร์เวชสาร 2546 ; 18(3): 137-142.
4. ปลื้มจิต โชติทะ. การศึกษาการรับรู้ภาวะสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคธาลัสซีเมีย (วิทยานิพนธ์ ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล ; 2524
5. สมใจ พุทธาพิทักษ์ผล. ผลของการให้คำแนะนำต่อความรู้เรื่องโรคและความเชื่อด้านสุขภาพ ในคู่สมรสที่เป็นพาหะของโรคธาลัสซีเมีย วิทยานิพนธ์ ปริญญา วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาพยาบาลศาสตรบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล 2532; 9-50.
6. วิราณูช มิตรารัตน์. ผลของการให้คำปรึกษาทางสุขภาพต่อความวิตกกังวลของหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะโรคธาลัสซีเมีย (วิทยานิพนธ์ ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต) กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล ; 2543
7. นวลอนงค์ บุญจรรณกุล. ผลการให้คำปรึกษาแนะนำทางพันธุศาสตร์ต่อความรู้เรื่องโรคและเจตคติต่อการป้องกันโรคในบิดามารดาที่มีบุตรเป็นโรคธาลัสซีเมีย (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล ; 2536.
8. สุวิทย์ พิทยาพันธ์, ภิเศก ลุมพิกานนท์, อรุณี เจตศรีสุภาพ, วิฑูรย์ ประเสริฐเจริญสุข, สุกัญญา อินทรักษา. ความรู้และทัศนคติต่อโรคธาลัสซีเมีย

- ของสตรีวัยเจริญพันธุ์ที่เป็นโรคหรือพาหะของโรค
ธาลัสซีเมีย. รายงานการวิจัย. ขอนแก่น : คณะ
แพทยศาสตร์ ภาควิชาสูติเวชศาสตร์ ; 2537.
9. กุลนภา พุเจริญ, ญัฐยา แซ่อึ้ง. การตรวจทางห้อง
ปฏิบัติการเพื่อการวินิจฉัยโรคธาลัสซีเมียและพาหะ.
วารสารเทคนิคการแพทย์และกายภาพบำบัด. 2536;
5 : 113-9.
 10. จินตนา ศิรินาวิน. การให้คำปรึกษาแนะนำทาง
พันธุศาสตร์สำหรับธาลัสซีเมีย. สารศิริราช
2532; 41: 256-64.
 11. ถวัลย์วงศ์ รัตนศิริ. การวินิจฉัยทารกในครรภ์
โรคธาลัสซีเมีย : เทคนิคทางสูติศาสตร์. วารสาร
เทคนิคการแพทย์และกายภาพบำบัด 2538; 7:71-9.
 12. วิจารย์ พานิช. แนวทางการแก้ปัญหาโรคธาลัสซีเมีย
ในประเทศไทย. แพทยสภาสาร 2532; 18:67-74.
 13. วรวรรณ ตันไพจิตร. โรคธาลัสซีเมีย. กรุงเทพมหานคร:
ศิริยอดการพิมพ์, 2540 : 3.